

รัฐบุรุษอาวุโส

“ รัฐบุรุษอาวุโส ” เป็นเกียรติยศอันสูงสุดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดล ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมยกย่อง ดร. ปรีดี พนมยงค์
อดีตนายกรัฐมนตรีคนที่ ๗ ของเมืองไทย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ดัง
พระบรมราชโองการต่อไปนี้

ประกาศ
อานันทมหิดล

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยรับหน้าที่บริหาร
ราชการแผ่นดินในตำแหน่งสำคัญ ๆ มาแล้วหลายตำแหน่ง จนในที่สุดได้รับความ
เห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และ
ปรากฏว่าตลอดเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วย
ความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ
รัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในความปรีชาสามารถ บำเพ็ญ
คุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอเนกประการ

... จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมยกย่องนายปรีดี พนมยงค์
ไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส และให้มีหน้าที่รับปรึกษากิจราชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนา
ถาวรของชาติสืบไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

นอกจากเกียรติยศที่ได้รับในฐานะ “ รัฐบุรุษอาวุโส ” ของเมืองไทย ดร. ปรีดี
พนมยงค์ ยังได้รับสมัญญานามต่าง ๆ รวมทั้งการยกย่องประกาศเกียรติคุณ ดังนี้

“ **ชรัวท่าช้าง** ” เป็นสมัญญานามที่ตั้งขึ้นมาโดยหลวงพิบูลสงครามหรือ
จอมพล ป. เป็นผู้เรียกอาจารย์ปรีดีว่า “ **ชรัวท่าช้าง** ” สืบเนื่องมาจากกรณีจอมพล ป.
และรัฐบาลของจอมพล ป. ต้องลาออก ด้วยบทบาทของอาจารย์ปรีดีที่สามารถ
เกลี้ยกล่อมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงคะแนนเสียงไม่รับร่างพระราชบัญญัติอนุมัติ
พระราชกำหนดจัดตั้งนครบาลเพชรบูรณ์และเพชรบูรณ์มณฑล ด้วยเหตุนี้เองครั้งจึง
ทำให้จอมพล ป. มีความรู้สึกต่ออาจารย์ปรีดีไปในทางที่ไม่ค่อยพึงพอใจนัก จอมพล
ป. ก็เลยเรียกอาจารย์ปรีดีว่า “ **ชรัวท่าช้าง** ” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา แล้วทำไมต้องเป็น
“ **ชรัวท่าช้าง** ” นั่นก็เพราะว่าท่านเคยทำงานอยู่ที่ท่าเรือท่าช้างวังหน้า ในสมัยเป็น
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั่นเอง

“ **ท่านรุธ (Ruth)** ” เป็นชื่อเรียกขานแทนตัวของท่านในช่วงระหว่างสงคราม
โลกครั้งที่สอง ซึ่งท่านใช้นามแทนตนนี้ในฐานะหัวหน้าขบวนการเสรีไทยสายในประเทศ
โดยท่านเป็นผู้วางแผนการต่อต้านญี่ปุ่นอย่างลับ ๆ และคอยประสานงานกับขบวนการ
เสรีไทยสายต่างประเทศ

“ **อาจารย์ใหญ่เมืองไทย** ” เนื่องจากมีผู้ที่ทั้งอยู่และไม่อยู่ในวงการทาง
การเมืองหลายคนต่างให้เกียรติเรียกท่านปรีดีว่า “ อาจารย์ ”

“ **ผู้ประศาสน์การ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง** ” เนื่องจาก
ท่านเป็นทั้งผู้ร่างโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยและเป็นผู้จัดหาสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย
ตลอดจนเป็นผู้วางหลักสูตรมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งต่อมาได้มี
การเปลี่ยนแปลงชื่อเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ดังเช่นในปัจจุบัน

นิตยสาร ASIaweek ฉบับวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๗ มกราคม
พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้ประกาศให้ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ เป็น “ **รัฐบุรุษผู้ก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงสำคัญของโลกในรอบศตวรรษ** ” โดยเท่าที่ผ่านมาสามารถเทียบเคียงได้
กับผู้นำระดับโลกท่านอื่น ๆ อาทิ มหาตมะ คานธี ดร. ซุนยัตเซ็น

มติของที่ประชุมใหญ่แห่งองค์การยูเนสโก เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ประกาศเกียรติคุณแด่รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ในปฏิทินปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ว่าด้วยการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ของโลก สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔

ดร. ปรีดี พนมยงค์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ที่ตำบลท่าสากร อำเภอกงกระด้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรของนายเสียง กับนางลูกจันทร์ พนมยงค์ สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับปริญญาเอกทางด้านกฎหมายจากประเทศฝรั่งเศส ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแผ่นดินในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ในฐานะหัวหน้าคณะราษฎรสายพลเรือน สำหรับการเมืองท่านเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ โดยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีรวมทั้ง ๓ สมัยด้วยกัน ดังนี้

สมัยที่ ๑ ช่วงระหว่างวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙
- วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๘
(รักษาการในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึงวันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙)
สมัยที่ ๒ ช่วงระหว่างวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙
- วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ (ลาออกในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙
เนื่องจากกรณีสวรรคตขององค์รัชกาลที่ ๘ โดยยังไม่ทันได้ตั้งคณะรัฐมนตรี)
สมัยที่ ๓ ช่วงระหว่างวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙
- วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙

ดร. ปรีดี พนมยงค์
นายกรัฐมนตรีคนที่ ๗ ของเมืองไทย

รวมระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทุกสมัย (รวมระยะเวลาที่รักษาการในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วย) ๔ เดือน ๒๘ วัน ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ ๑๙ ของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมืองไทยทุกสมัยรวมกันที่ยาวนานที่สุดที่ผ่านมา ๒๒ คน โดยไม่นับรวมนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน (คนที่ ๒๓) ที่กำลังดำรงตำแหน่งอยู่

ดร. ปรีดี พนมยงค์ ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่บ้านพักในประเทศฝรั่งเศส รวมอายุได้ ๘๓ ปี